

نقش امام صادق علیه السلام
در تربیت
محدثین و متفکرین
عبدالرحیم خطیبی

بسم الله الرحمن الرحیم

نقش امام صادق (علیه السلام) در تربیت محدثین و متفکرین

نویسنده:

عبدالرحیم خطیبی

ناشر چاپی:

مجهول (بی جا ، بی نا)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست ----- ۵
نقش امام صادق (ع) در تربیت محدثین و متفکرین ----- ۶
مشخصات کتاب ----- ۶
مقدمه ----- ۶
شاگردان امام جعفر صادق (ع) ----- ۶
امام صادق و امام ابو حنیفه ----- ۷
امام صادق و امام مالک بن انس ----- ۸
امام صادق و سفیان ثوری ----- ۹
درباره مرکز ----- ۱۳

نقش امام صادق (ع) در تربیت محدثین و متفکرین

مشخصات کتاب

نویسنده : عبدالرحیم خطیبی

ناشر: عبدالرحیم خطیبی

مقدمه

امـام جعفر صـادق از شخصـیتهای بارز و برجسـته اسـلامی است که در نزد عموم مسـلمین از جایگاه و احترام والایی برخوردار است و در واقع شخصـیتی فرامـذهبی است که اگر چه به عنوان مؤسـس فقه جعفری از او یاد می شود ولی باید اذعان نمود که ائمه و محـدثین اهـل سـنت نیز از دریـای شـگرف علم او بی بهره نبوده و هر کـدام به نحوی تحت تـأثیر مقام علمی ایشان قرار داشـته و به انحای مختلف از علم و فقه ایشان بهره منـد شده اند. تاریخ نشان می دهد که بین امام جعفر صادق و علما و فقها و اندیشـمندان آن زمان ارتباطی قوی و نزدیک وجود داشـته که از لابلای این روابط می توان به شخصیت والای ایشان و تأثیری که بر علمـا و فقهـای آن عصر داشـته انـد پی برد. مقـاله حاضـر بر آن است تا گوشه هایی از آن روابط و تأثیرات را به تصویر کشیده و از این زاویه، نقش مهم و سازنده آن حضرت را در تجدید حیات اسلام بررسی نماید.

شاگردان امام جعفر صادق (ع)

بر اساس آنچه علمای رجال بیان نموده انـد بسـیاری از علما و فقها و روات حدیث آن زمان از محضـر امام صادق کسب فیض نموده و از علم ایشان بهره مند شده اند که مشهورترین آنها عبارتند از: امام ابوحنیفه، امام مالک بن انس، سفیان ثوری، سفیان بن عیینه، شعبه بن الحجاج، یحیی بن سـعید انصاری، یحیی القطان، ایوب السجسـتانی، ابوعمروبن العلاء، عبدالعزیز الداوردی، سلیمـان بن بلاـل، ابن جریـج، ابن اسـحاق، روح بن القـاسم، وهب بن خالـد و جمع کثیر دیگری که علمـای رجال آنهـا را در ردیف

شاگردان امام صادق ذکر نموده اند.

امام صادق و امام ابو حنیفه

یکی از فقهایی که از محضر امام صادق بهره وافری برده و مذاکرات علمی او با امام صادق مشهور می باشد، امام ابو حنیفه نعمان بن ثابت است که وقتی از او پرسیده شد: فقیه ترین کسی که مشاهده کرده ای کدام است؟ در جواب فرمود: هیچ کس را فقیه تر از جعفر بن محمد ندیده ام، وقتی منصور خلیفه عباسی جعفر بن محمد را احضار کرده بود به من گفت که مردم بشدت شیفته جعفربن محمد شده اند، پس برای محکوم ساختن مشکل ترین مسائلی را که به نظرت می رسد آماده کن، من چهل مسئله مشکل علمی را آماده نمودم و به حضور منصور رفتم و دیدم که جعفر بن محمد سمت راست او نشسته است، با مشاهده او آنچنان تحت تأثیر ابهت و عظمت او قرار گرفتم که چنین حالتی از دیدن منصور به من دست نداد، سلام کردم و نشستم، منصور رو به جعفر بن محمد کرد و گفت: آیا او را می شناسی؟ فرمود: آری، سپس به من گفت: مسائل خود را مطرح کن تا از ابی عبدالله بپرسیم. پس شروع کردم به طرح مسائل و امام صادق در هر مورد می فرمود: شما در این مسئله چنین می گویید و اهل مدینه نظرشان چنان است و نظر ما هم این است، که در برخی موارد با ما موافق بود و در برخی موارد با اهل مدینه، و در برخی مسائل نظرش با همه متفاوت بود، تا اینکه هرچهل مسئله را بی کم و کاست مطرح نمودم. سپس امام ابوحنیفه فرمود: مگر نه

این است که داناترین مردم آن کسی است که به اختلاف علما در فتاوا و مسائل فقهی آگاهتر باشد؟ این حکایت تاریخی اولا بیانگر مقام و منزلت والای علمی امام صادق است و ثانیا تأثیر و نفوذ عمیق ایشان را در توده مردم و خوف و هراس حکام آن زمان را از این تأثیر و نفوذ به خوبی نشان می دهد که خود دلیل دیگری بر شأن و منزلت وی می باشد. امام صادق گاهی امام ابو حنیفه را در علم و فقه امتحان می کرد و سؤالاتی را برای او مطرح می کرد. چنانچه یکبار از او درباره حکم کسی که در حالت احرام دندان رباعی آهویی را بشکند سؤال فرمود که امام ابو حنیفه فرمود: جواب آنرا نمی دانم. و امام صادق خطاب به او فرمود: مگر نمی دانی که آهو دندان رباعی ندارد؟ این حکایت و امثال آن دلیل دیگری است بر تسلط و برتری علمی امام جعفر صادق و تأثیر و نفوذ و ارتباط نزدیکی که ایشان نسبت به علما و فقهای زمان خود داشته است تا آنجائیکه امام ابو حنیفه به فضل و منت امام صادق بر خود اعتراف نموده و در آن عبارت مشهور می فرماید: [لَولاَ السَّنتان لَهلَکَ النُّعمَان] [اگر آن دو سال نبود نعمان هلاک می شد] که این دو سال ظاهرا مربوط به آن زمانیست که امام ابو حنیفه از عراق هجرت نمود و مدتی را در سرزمین حجاز در ملازمت امام صادق بسر برده است.

امام صادق و امام مالک بن انس

یکی از فقهای برجسته اسلامی که از محضر امام جعفر صادق بهره مند گشته است، امام مالک می باشد

که پیوسته در مجلس امام صادق حاضر می شده و با ایشان ارتباط مستحکمی داشته است تا آنجائیکه در این باره می فرماید: مدتی نزد جعفر بن محمد رفت و آمد می کردم و هربار که به نزد او می رفتم او را بر یکی از این سه حالت مشاهده می کردم: یا در حال نماز بود یا در حال تلاوت قرآن و یا روزه دار، و ندیدم که بدون وضوء حدیثی را روایت کند. ناگفته نماند که در زمان بنی امیه بخاطر عداوت و جو اختناقی که در رابطه با اهلبیت حاکم بود، امام مالک از امام صادق حدیثی را روایت نمی کرد تا اینکه بعد از بقدرت رسیدن خلفای عباسی آغاز به روایت حدیث از ایشان نمود.

امام صادق و سفیان ثوری

سفیان ثوری یکی از محدثین و مجتهدین آن عصر نیز، از شاگردان امام صادق بوده که از محضر ایشان بهره زیادی برده و بشدت تحت تأثیر وی قرار داشته است. او نسبت به اهلبیت و خاصه امام جعفر صادق احترام و ارادت خاصی داشت و همواره از او کسب فیض می نمود. روزی در مجلس امام صادق بود و اصرار داشت که امام صادق برایش حدیثی یا موعظه ای بیان نماید که امام صادق نیز درخواستش را اجابت نموده، به او چنین فرمود: [ای سفیان، هرگاه خداوند به تو نعمتی داد که دوست داشتی آن نعمت مستدام باشد پس زیاد حمد و سپاس خدا را بگو، زیرا که خداوند فرموده است: (اگر شکرگزار باشید نعمت شما را می افزایم)، و هرگاه رزق و روزیت به تأخیر افتاد زیاد استغفار کن که خداوند فرموده است (از

خـدایتان آمرزش بخواهیـد که او بسـیار آمرزنده است، تا باران رحمتش را بر شـما سـرازیر کند و شـما را با مال و فرزند امداد کند) و هرگاه از حاکمی دلهره و وحشت داشتی زیاد (لا حول ولا قوه الا بالله) بگو که همانا این جمله کلید گشایش و گنجینه ای از گنجینه هـای بهشت است]. سـفیان ثـوری در حـالیکه از آنچه فرا گرفته به وجـد آمـده بـود گفت: سه انـدرز، و چه سـه انـدرزی! این حکـایت نیز گویـای همان تأثیر و نفوذ امام صادق و مقبولیت و محبوبیتی است که وی نزد علما و فقهای مشـهور عصـر خود داشـته و بطور عـام بیـانگر ارادت و احترامی است که علمـای ربانی برای اهلبیت قائل بوده انـد. و از طرفی مبین این حقیقت است که این تعصـبات و تنـگ نظریهـایی که در حال حاضـر علمای فرق اسـلامی را از هم دور و نسـبت به هم بـدبین نمـوده است، در بین شخصـیتهایی که همین علمـا خود را منتسب به آنهـا و پیرو و ارادتمنـد آنهـا می داننـد، وجود نداشـته و با وجود اختلاـف نظری که در بین آنها بوده، نه تنها هیچگونه کـدورت و بغض و کینه ای در میان آنها نبوده، بلکه روابطی توأم بـا صـمیمیت و احترام متقابـل و انصـاف نسـبت به همـدیگر و خیرخواهی و حق جویی و تبادل افکار، در میان آنها برقرار بوده اسـت. بایـد در نظر داشت که وجـود اختلاـف فقهی، میـان مـذاهب اسـلامی نه تنهـا نشـانه ضـعف و نقص نیست بلکه یکی از نعمتهایی است که خداوند بر مؤمنان ارزانی داشته و در عین حال ثروت گرانبهایی از قانون و شریعت

است که جا دارد امت اسلامی بخاطر برخورداری از آن بر خود ببالد و افتخار کند. در عصر پیشوایان مذاهب اسلامی این اختلافات هرگز سبب تفرقه و تنازع و تخاصم و جبهه گیری در مقابل همدیگر نبوده و هیچکدام آن را سبب شر و بدی ندیده اند، و نیز هیچکدام نکوشیده اند که با توسل به تبلیغات علیه دیگران و وارد کردن اتهام به علم و دیانت دیگران بخاطر مخالفتشان با نظر و رأی آنان، مردم را به تبعیت از مذهب خویش وادار نمایند یا در صدد تخریب مخالفینشان برآیند. قضیه ای که متأسفانه بین بسیاری از علما و اندیشمندان مذاهب اسلامی در این برهه حساس مشاهده می شود که باید بگوییم از یک طرف وحدت امت اسلامی را مورد هدف قرار داده و از طرف دیگر دستاویزی شده است برای دشمنان اسلام که اختلافات فقهی را در نظر جوانان نشانه تناقض در دین معرفی نموده، آنها را نسبت به دین و مذهب و رجال دین بدبین نمایند. از جمله مسائلی که به وحدت و تقریب بین مذاهب کمک بسزایی می کند، آگاهی یافتن از اختلاف آراء علما و فقها می باشد، تا بدینوسیله تعدد مذاهب و اختلاف آراء و گرایش فکری و دلایل مورد استناد هرکدام شناسایی شده، دانسته شود که هرکدام از آنها از دریای بیکران شریعت، جرعه ای برگرفته اند. این است که چنانچه از امام ابو حنیفه نقل گردید: فقیه ترین و داناترین مردم آن کسی است که نسبت به اختلاف آراء علما داناتر باشد. به امید روزی که فرق اسلامی از مرحله شعار پا فراتر نهاده، بتوانند با محور قرار

دادن وجوه اشتراک، به وحدت و یکپارچگی عملی که لازمه اقتدار و عزت امت اسلامی است، دست یابند. (سبحانک لا علم لنا الا ما علمتنا، انک انت العلیم الحکیم)

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِی الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه‌ای
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های‌تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹